

marineharvest
excellence in seafood

Fiskeri- og Kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Marine Harvest Norway AS
Sandviksbodene 78 A, 5035 Bergen

Telefon: 21 56 23 00
www.marineharvest.no

Deres ref. 200602445- /CGR

Dato: 10. august 2011

Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen

Vi viser til rapport om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen (Gullestad-rapporten) og høringsbrev av 10. februar 2011. Marine Harvest Norway AS leverer med dette sin høringsuttalelse.

1. Innledning og sammendrag

Det er bred politisk oppslutning rundt visjonen om Norge som den internasjonalt ledende sjømatnasjonen. Fiskeri- og havbruksnæringen skal utvikles til å overta rollen som Norges største eksportnæring etter hvert som inntektene fra olje og gass gradvis faller bort. Gullestad-rapporten må vurderes i lys av denne langsiktige og svært ambisiøse visjonen, og endringer som gjennomføres må stå i et rimelig forhold til ambisjonsnivået.

Både forståelsen av næringens utfordringer og vurderinger av mulige endringer i reguleringen av næringen må ha dette langsiktige perspektivet.

Marine Harvest hørings svar kan kort oppsummeres slik:

- Det er **ingen innebygde konflikter** mellom hva som **på lang sikt** er økonomisk, sosialt og miljømessig **bærekraftig** for havbruksnæringen. Eventuelle konflikter skyldes insentiver til å tenke og handle kortsiktig, uten hensyn til fellesskapet (gratispassasjerproblemer) og mangel på langsiktighet i næringen.
  - Reguleringer må rettes inn mot å motvirke kortsiktighet og stimulere til langsiktighet.
  - Reguleringer må stimulere og belønne økonomisk, sosial og miljømessig bærekraftig drift.
- Både havbruksnæringen og forvaltningen av næringen er **fragmentert og har koordineringsproblemer**. Sentrale bærekraftsutfordringer skyldes mangel på eller for sent iverksatt koordinert innsats.
  - Det er myndighetenes oppgave å kompensere for koordineringsproblemer i næringen og løse koordineringsproblemene i forvaltningen.
- Marine Harvest **støtter i all hovedsak forslagene i Gullestad-rapporten**, men vil understreke at:
  - Omfattende endringer i reguleringen av næringen kan ikke gjennomføres før det er sikret et tilstrekkelig faglig grunnlag for ny regulering. På flere sentrale områder mangler det slik

kunnskap. Dersom det kan sannsynliggjøres at det i noen geografiske områder er fare for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet kan mangel på kunnskap likevel ikke fungere som en begrunnelse for å vente med endringer. Marine Harvest kjenner ikke til områder hvor det er situasjonen i dag.

- Næringens kunnskap og erfaring må inkluderes i beslutningsgrunnlaget før nye reguleringer vedtas.
  - En reguleringsform som legger opp til kollektiv straff av juridisk selvstendige selskaper kan under ingen omstendigheter aksepteres.
- Både havbruksnæringen, forvaltningen og politiske ledere har et ansvar for å sikre en **ryddig, kunnskapsbasert og demokratisk debatt** om utviklingen av havbruksnæringen. Dagens svært polariserte og konfliktfylte debatt er uverdige og tjener hverken næringen, miljøet, Norge som nasjon eller kystsamfunnene.

2. Kort om Marine Harvest

Marine Harvest Norway AS (i dette dokumentet omtalt som Marine Harvest) er et 100 prosent eiet datterselskap av Marine Harvest ASA og del av Marine Harvest konsernet (MHG), som er verdens største produsent av atlantisk laks. Marine Harvest vil i 2011 produsere om lag 213 000 tonn atlantisk laks (sløyd vekt), tilsvarende omlag 23 prosent av samlet norsk produksjon. I tillegg driver Marine Harvest oppdrett av kveite med en årlig produksjon på om lag 1 000 tonn. Med i overkant av 1200 årsverk i Norge, er vi sterkt representert langs kysten, fra Flekkefjord i sør til Sørfold nord. Virksomheten omsatte i 2010 for om lag 8 milliarder kroner.

Marine Harvest Group driver oppdrett og bearbeiding av atlantisk laks i Norge, Skottland, Canada, Irland, Færøyene og Chile, og bearbeider i tillegg laks og annen sjømat i USA, Nederland, Belgia, Frankrike, Polen, Japan og Kina. MHG forventer å produsere 335 000 tonn atlantisk laks i 2011, tilsvarende 24 prosent av den globale produksjonen. I 2010 omsatte MHG for 15,3 milliarder kroner. Med hovedkontor i Bergen, har konsernet 5 000 ansatte, driver virksomhet i 21 land og selger sjømat direkte til om lag 50 land. MHG bruker betydelige midler på forskning og utvikling: Utover de midlene som kanaliseres gjennom eksportavgiften til Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF), satset konsernet 22,8 millioner på FoU i 2009 gjennom 30 prosjekter i Norge. For 2010 var tallet 32 millioner kroner.

Denne høringsuttalelsen er basert på vår kunnskap om bærekraftig havbruk nasjonalt og internasjonalt gjennom:

- Et av verdens største kommersielle fagmiljø innen havbruk, med høyt utdannet teknisk personell som jobber tett på den kommersielle virksomheten, med fiskehelse, mattrygghet, avl/genetikk, fôr og fôring, FoU og biologi/miljø.
- Erfaring med havbruk i seks land på tre kontinenter, med ledere og sentrale ansatte som har opptil 25 års erfaring fra næringen.
- Virksomhet i hele verdikjeden fra avl til ferdig produkt i butikk.
- Tett dialog med forskere, fagmiljøer og forvaltning internasjonalt.
- Tett dialog med kunder innen dagligvarehandel, bearbeiding, distribusjon og HORECA internasjonalt, herunder flere av verdens største innkjøpere av sjømat.
- Tett dialog med miljøbevegelsen nasjonalt og internasjonalt.
- Tett dialog med leverandørindustrien internasjonalt, innenfor produksjonsteknologi, genetikk og avl, fôr, veterinærmedisin, prosesseringsteknologi, brønnbåter og rådgivningsmiljøer.

3. Generelle kommentarer: Bærekraft, kortsiktighet og koordineringsutfordringer

Mandatets utforming og utvalgets sammensetning

Gullestad-utvalget var et bredt sammensatt ekspertutvalg. Utvalgets enstemmige innstilling bærer preg av et grundig arbeid, med et helhetlig og langsiktig perspektiv på utviklingen av en viktig næring. Innstillingen danner derfor et godt grunnlag for en grundig nasjonal debatt om den videre utviklingen av næringen.

Utvalgets sammensetning og mandat betyr likevel at innstillingen ikke alene kan legges til grunn for den videre debatten. Det er behov for et bredere perspektiv på problemstillingene som drøftes i rapporten, og det er behov for mer presis informasjon basert på praktisk erfaring fra næringen.

Mandat var i hovedsak *“å utrede og foreslå nye grep for å sikre havbruksnæringen tilstrekkelig tilgang på areal i kystsonen, og en ny overordnet arealstruktur som bidrar til at havbruksnæringen utnytter sitt areal på en effektiv måte med minst mulig miljøpåvirkning”*. Utvalget har som en logisk konsekvens av dette drøftet næringens bærekraftsutfordringer og søkt å finne løsninger på disse utfordringene gjennom regulatoriske grep som i hovedsak er knyttet til areal. Den naturlige konsekvensen at dette, er at areal og regulering av tilgang til og utnyttelse av areal fremstår som de viktigste tiltakene for å sikre en bærekraftig utvikling. Svakheter ved denne tilnærmingen er at andre sentrale forhold blir undervurdert eller ikke omtalt.

Marine Harvest er opptatt av at de tiltakene man velger skal adressere de grunnleggende årsakene til både dagens og fremtidige problemer. På flere områder virker det som om utvalget har fokusert på tiltak som har til hensikt å bøte på de umiddelbare problemene, uten en forutgående drøfting av bakenforliggende årsaker.

Tilsvarende vil et utvalgs sammensetning nødvendigvis prege både drøfting av utfordringer og anbefalte tiltak. Gullestad-utvalget var et ekspertutvalg, med anerkjente fagfolk fra sentrale institusjoner i Norge. Fordelen med denne sammensetningen er at utvalget har gode forutsetninger for å se de store linjene i næringens utvikling. Ulempen er en mangel på praktisk erfaring og innsikt i den faktiske situasjonen langs kysten. Det kan på enkelte områder bli for stor avstand mellom kart og terreng.

Marine Harvest vil nedenfor trekke frem særlig to forhold vi mener at ikke blir drøftet godt nok i utvalgets innstilling på grunn av mandatet og utvalgets sammensetning: Potensialet for konflikter mellom ulike bærekraftsdimensjoner og effekter av en fragmentert næring og en fragmentert forvaltning.

Ingen langsiktig konflikt mellom bærekraftig verdiskaping, miljø og sosiale forhold

Offentlig regulering av næringsvirksomhet bør helt generelt rettes inn mot å håndtere problemstillinger næringslivet ikke selv kan håndtere. Dette kan være negative eksterne virkninger, som eksempelvis negative effekter på miljøet eller på sosiale forhold.

I havbruksnæringen er det få, om noen, eksempler på slike problemstillinger på lang sikt. Det er imidlertid nok av eksempler på slike problemstillinger på kort sikt. Under illustrerer vi dette med tre eksempler. I den sammenhengen er det naturlig å peke på at havbruksnæringen har klare fellestrekk med fiskeri, landbruk og skogbruk ved at næringen drives i naturen og er økonomisk avhengig av den og av livskraftige lokalsamfunn som også lever tett på naturen.

Lakselus

Det er viktig å jobbe for å begrense antallet lakselus på oppdrettsfisken for å redusere risikoen for at lus fra oppdrettsanlegg kan ha negativ effekt på villfisk. Også uavhengig av potensielle effekter på miljøet, er havbruksnæringen avhengig av å ha god kontroll med lakselus. Manglende kontroll er svært kostnadsdrivende i form av behovet for avlusing og kan i ytterste konsekvens gjøre det umulig å drive i enkeltområder på grunn av svekket fiskehelse. På kort sikt er det imidlertid fullt mulig, i hvert fall for ett enkelt anlegg, å drive økonomisk forsvarlig med et lusenivå som er så høyt at det påfører omliggende anlegg økte kostnader – og som over tid svekker muligheten for å drive i det aktuelle området og øker risikoen for negative miljøeffekter.

Utviklingen næringen har sett de siste årene er et resultat av manglende langsiktighet og manglende koordinering. Lusemidlene som ble tatt i bruk rundt 2001 var så effektive at de i praksis stoppet interessen for å investere i utvikling av nye metoder. Uten synlige luseproblemer, var også incentivet til å samarbeide om medikamentbruk (produktrotasjon og synkronisert behandling) sterkt svekket. Frem til 2008 førte denne holdningen til redusert bruk av leppefisk i de fleste delene av landet og økt legemiddelavhengighet. Det siste har også resultert i en raskere utvikling av resistens mot de mest brukte legemidlene.

På lang sikt er det altså ingen konflikt mellom økonomi og miljø når det gjelder lakselus. Som historien har vist, er det imidlertid en tydelig konflikt på kort sikt.

Vannkvalitet og bunnforhold

God vannkvalitet med gode strømforhold og godt oksygenivå påvirker fiskens vekst og helse og er økonomisk lønnsomt. Det er godt samsvar mellom hva som er en økonomisk god lokalitet og en lokalitet med god økologisk bæreevne. På kort sikt er det fullt mulig å drive økonomisk godt på en lokalitet med begrenset økologisk bæreevne, men på lengre sikt kan opphopning av forspill og ekskrementer gjøre en slik lokalitet uegnet for lønnsom drift. På lang sikt går miljø og økonomi hånd i hånd.

Marine råvarer i fiskefôr

Havbruksnæringen er avhengig av marine råvarer til fiskefôret. Næringen er derfor på lang sikt avhengig av en bærekraftig forvaltning av de fiskebestandene som benyttes til produksjon av fiskemel og fiskeolje. På kort sikt vil overfiske virke positivt på lønnsomhetene i næringen (høy fangst gir lav pris), men på lang sikt vil overfiske utrydde bestander og dermed stoppe tilgangen på marine råvarer til fiskefôr.

Havbruksnæringen og forvaltningen er fragmentert og har koordineringsproblemer

Ovenstående problemstilling forsterkes av at næringen er fragmentert og har koordineringsproblemer. Koordinering er ekstra viktig i havbruksnæringen av tre årsaker, her illustrert med eksempler:

- Utbrudd av smittsomme sykdommer kan spres til nærliggende anlegg. Den negative eksterne virkningen (i et område) av et utbrudd på et enkelt anlegg kan være langt større enn virkningen på selve anlegget. Et anlegg med påvist virus kan drives økonomisk lønnsomt frem til slaktning, samtidig som de negative konsekvensene på nærliggende anlegg – og over tid på et helt område – langt overstiger overskuddet ved å holde ett utsett fisk i live frem til slakt. Tilsvarende gjelder for luseforekomster.

- Bekjempelse av smittsomme sykdommer og parasitter krever koordinert innsats både i forhold til synkronisering i tid, i forhold til behandlingsmetoder og ved at “alle må være med”.
- På sentrale områder i havbruksnæringen er FoU-innsatsen ikke lønnsom for enkeltaktører, men samtidig svært lønnsom for næringen som helhet. Dette skyldes to forhold:
  - Næringen er fragmentert med et stort antall små og mellomstore enheter. Avkastningen av en FoU-investering for den enkelte aktøren blir da ikke høy nok til å forsvare nødvendige investeringer. Næringen og myndighetene har søkt å bøte på dette gjennom finansiering av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) over eksportavgiften. Dette er ikke en fullgod løsning, da avstanden mellom aktørene og den forskningen som gjennomføres blir stor, og det kan oppstå byråkratiske utfordringer (planlegging, koordinering, prioritering og interessekonflikter mellom ulike aktører) som svekker effektiviteten i en slik mekanisme.
  - Sentrale problemstillinger må løses på næringsnivå. Det medfører at avkastningen av et vellykket FoU-prosjekt ikke kan “internaliseres” i det enkelte selskapet og dermed gi en konkurransefordel i form av lavere kostnader eller høyere inntekter, men må komme hele næringen til gode for å få ønsket effekt. Selv større selskaper vil da oppleve at de på enkelte områder ikke kan ta seg råd til å finansiere FoU-aktiviteter. Et tankeeksperiment kan være som følger: Dersom det koster 50 kroner å løse luseutfordringen og gevinsten for næringen er 100 kroner, vil selv et selskap som kontrollerer 25 % av næringen ikke kunne løse utfordringen alene da kostanden overstiger gevinsten for selskapet.

Næringens erfaring med lus og Pankreassyke (PD) viser at næringen i stor grad er i stand til å koordinere innsatsen når det er nødvendig. Imidlertid har det vist seg at dette kun lar seg gjøre basert på frivillighet når problemene har blitt akutte, noe som gjør at man kommer for sent i gang med nødvendige tiltak. Selv da er det tidvis krevende å samle samtlige aktører i et område om felles tiltak. Frivillighet forutsetter enighet om et minste felles multiplum der alle aktører stiller seg bak, samt interndisiplin i det enkelte selskap i gjennomføringen. Igjen, med referanse til første kulepunktet ovenfor, kan det her oppstå interessekonflikter.

Myndighetssiden er tilsvarende fragmentert og har tilsvarende koordineringsproblemer. Dette gir utslag i ulik håndtering av ulike tema langs kysten (spesielt mellom Mattilsynets ulike kontor) og i suboptimal regulering. Når det gjelder suboptimal regulering er forskjellen spesielt stor mellom Trøndelagsfylkene, hvor forvaltningen har lagt mye ressurser inn i samarbeid (“Trøndelagsmodellen”) og Rogaland og Hordaland hvor samarbeidet er mer krevende – spesielt når næringen av hensyn til økonomi og miljø ønsker å flytte og/eller restrukturere virksomhet fra mindre og lite optimale lokaliteter til større lokaliteter med en større økologisk tåleevne.

I lys av ovenstående generelle drøfting har Marine Harvest følgende innspill:

Marine Harvest mener:

- På områder hvor det er konflikt mellom hva som er kortsiktig lønnsomt om hva som er langsiktig lønnsomt for næringen, er det nødvendig med en streng statlig regulering. Dette gjelder særlig:
  - Et strengt statlig tilsyn med fiskehelse og lus på hvert anlegg er nødvendig og kan ikke kompenseres ved at myndighetene overlater til “næringen” å drive selvregulering og intern justis.
  - Prinsippet om likebehandling må styrkes. Små aktører kan ikke behandles annerledes enn store aktører med den forklaring at de ikke har kapasitet, økonomi eller kompetanse til å tåle strenge krav.
  - Mattilsynet må få tilført ressurser og kompetanse til å drive et tilsyn med næringen som står i et rimelig forhold til myndighetenes visjon om at Norge skal bli verdens ledende sjømatnasjon.
  - Det må opprettholdes en produksjonsregulering som tar hensyn til hvor stor produksjonsveksten kan være uten at det går utover biologiske forhold.
- De enkelte selskapene har ikke tilstrekkelige økonomiske insentiver til at den samlede FoU-innsatsen til næringen blir tilstrekkelig for at næringen fortsatt skal kunne vokse bærekraftig.
  - Ordningen med finansiering av felles FoU-innsats gjennom egen avgift bør videreføres. Imidlertid er FoU-avgiften lav sammenlignet med eksportavgiften som finansierer næringens felles markedsføringsinnsats. Vi kan vanskelig se at forholdet med 70 prosent av fellesmidler til markedsføring og 30 prosent til FoU er den fordelingen som tjener næringen best i dag. Marine Harvest henstiller departementet om å vurdere enn sterkere vektlegging av FoU. Den statlig finansierte forskningsinnsatsen må forsterkes slik at den står i et rimelig forhold til myndighetenes visjon om Norge som verdens ledende sjømatnasjon.
- Det er behov for en bedre koordinering av forvaltingsorganene som driver tilsyn og forvaltning av havbruksnæringen.

4. Kommentarer til utvalgets forslag til tiltak

I denne delen kommenterer vi hvert enkelt av utvalgets forslag. Marine Harvests standpunkt og forslag er innrammet under hvert punkt.

10.1-3 Hydrografisk og topografisk kartlegging av kystsonen

Kunnskap om strømforhold, bunnforhold og influensområdet av næringens aktivitet i kystsonen er avgjørende for god arealutnyttelse. Slik kunnskap vil kunne stadfeste hvilke lokaliteter som påvirker hverandre og hvem som må samarbeide. Denne kunnskapen er også viktig for å kvalifisere plassering og utstrekning av branngater. Erfaringene fra tilsvarende næringsprosjekter, er at det i løpet av relativt kort tid genereres mye relevant kunnskap.

Marine Harvest mener:

- Næringen bør gi myndighetene fri tilgang til allerede eksisterende og fremtidige miljødata. Det er etter vårt syn et statlig ansvar å finansiere tiltaket.

10.4-5 Etablering av produksjonsområder og utsettingssoner

Innledningsvis er det viktig å fremheve at sonering av næringen, inklusive produksjonsområder og utsettssoner, er tiltak som adresserer infeksjose sykdommer og parasitter med horisontalt spredningsmønster. Øvrig dødelighet vil bare i begrenset grad bli påvirket, og da ved indirekte mekanismer. For eksempel kan et generelt lavere smittepress minke presset på fisken og dermed gi mindre tap grunnet andre lidelser.

Vi ønsker å peke på at begrepsbruken kan virke forvirrende når det gjelder soner. I rapporten benyttes begrepet *utsettssoner*, mens det i kommunikasjonen av rapporten er klart at utvalget anser synkronisert brakklegging som målet for disse. I PD-forskriften heter dette *smittehygieniske fellesområder*. I soneforskriften for bekjempelse av lus i Hardanger og Sunnhordland heter det *brakkleggingssoner*. Siden det viktigste formålet er å oppnå at alle anlegg i en sone skal være brakklagt samtidig, mener vi at det rådende begrepet fremover bør være *brakkleggingssoner*. Dette betyr ikke nødvendigvis synkroniserte utsett, da utsett kan foregå over en lengre periode avhengig av smoltstørrelse og MTB-utnyttelse. Imidlertid innebærer synkronisert brakklegging krav til at det ikke skal stå fisk i noe anlegg en gitt periode (kjernebrakkleggingsperioden) i et nærmere begrunnet område (brakkleggingssonen). Forøvrig gjelder kravet til åtte ukers brakklegging på lokalitetsnivå.

Produksjonsområde

Marine Harvest mener at produksjonsområde som strukturell størrelse ikke er nødvendig. En slik enhet vil bare gi lavere MTB-utnyttelse og dermed mindre effektiv arealutnyttelse (se punkt a-c nedenfor). Brakkleggingssoner kombinert med branngater vil være tilstrekkelig. Produksjonsområder vil representere en ny administrativ ramme som bare tilfører byråkrati uten at det bidrar til å løse sentrale utfordringer.

Utvalget foreslår mulige produksjonsområder som igjen inndeles i fire utsettssoner – én for hvert utsett gjennom en toårssyklus. Dette er lite formålstjenlig av flere grunner:

- a. Praktisk erfaring viser at produksjonsområdenes utstrekning er for små til at de kan fungere slik foreslått. Allerede i dag har mange aktører drift i flere produksjonsområder.

- b. Å bare kunne benytte konsesjonen innenfor et produksjonsområde, representerer et dramatisk tap av fleksibilitet i forhold til dagens ordning. Dette gjelder særlig dersom produksjonssonenes utstrekning skal være i den størrelsesorden som utvalget foreslår. Fleksibilitet vil være avgjørende for næringens muligheter til å tilpasse seg en overgang til sonedrift.
- c. En del regioner egner seg bedre for nullåringsproduksjon enn ettåringsproduksjon. Å prinsippfeste at det skal være alle fire utsett i et produksjonsområde, vil derfor ikke nødvendigvis fremme bærekraft.

Smolt og slaktefisk

At all smolt til produksjonsområdet skal produseres og all fisk slaktes innen samme område er et dramatisk inngrep, igjen avhengig av produksjonsområdenes utstrekning. Det er imidlertid historisk sett mye som tyder på at smitte kan følge både smolttransporter og føring av slaktefisk. For smolten sin del må det være grunn til å anta at dette i stor grad er knyttet til gjenværende smitte i brønnbåten eller smitte som er kommet inn i brønnbåten underveis til fiskens bestemmelsessted, og ikke til smitte fra smolten. Siden smittefri smolt er en grunnleggende start på produksjonen i sjø, er smittefri smolt og smittemessig trygg transport helt essensielt. Å sette en begrensning på hvor langt en smolt bør transporteres, i kombinasjon med skjerpede krav dersom det gis dispensasjon til å føre smolten ut av et forvaltningsområde, vil være et viktig skritt i riktig retning.

Det er liten tvil om at slaktefisk kan smitte omgivelsene på vei til slakteriet. Marine Harvest har utviklet teknologi for å eliminere denne risikoen og har i dag slaktebåten MS Tauranga i full drift. Dette konseptet avliver slaktefisken ved anlegget på en smittesikker måte, sikrer smittefri transport og eliminerer behov for ventemerder. Marine Harvest mener at bruk av denne type teknologi eller andre brønnbåtkonsepter som ivaretar smittefri transport av slaktefisk, bør kreves for at fisk kan transporteres til slakteri og i andre produksjonssoner. MHN mener at det bør stilles konkrete krav til smittemessig lukket transport generelt, ikke bare mellom ulike produksjonsområder, for eksempel gjennom sertifikat til båter som oppfyller kravet til smittefri transport. Dersom merdsetting ved slakteriet representerer smitterisiko for omliggende anlegg (virus, lus), er slik teknologi ideell og etter vårt syn fremtidsrettet og nødvendig.

Branngater

Hustadvika er den eneste branngaten man har praktisk erfaring med. Denne erfaringen er positiv, og det kan være grunn til å anta at branngater er et effektivt virkemiddel der det naturlig ligger til rette for det. Men med mindre disse er støttet av smittehygieniske tiltak, restriksjoner eller forbud knyttet til transport av biologisk materiale over branngaten, vil virkningen av branngater være begrenset.

En utstrakt bruk av branngater mellom produksjonsområder og utsettingsområder, vil gi et betydelig areal hvor det ikke kan drives oppdrett. Etablering av branngater bør derfor starte med et begrenset antall branngater der hvor man allerede vet av erfaring at det finnes gode smittemessige barrierer (f.eks. Hustadvika og to andre). Antall branngater kan over tid utvides dersom ny kunnskap viser at det er et nødvendig og effektivt tiltak.

En gradvis utvikling over tid, basert på bedre kunnskap om hydrologi og smitteveier, kan på lenger sikt resultere i flere branngater og således i at det i praksis blir opprettet fire produksjonsområder og forvaltningsområder som minner om de områdene Gullestadutvalget foreslår.

Brakklegging

Det er bred faglig enighet om at brakklegging er et viktig smittedempende tiltak på lokalitetene. Derfor driver man også i dag med generasjonsskille på lokalitetene. Det er tilsvarende enighet om at sonevis brakklegging er fornuftig der det er dokumentert at lokalitetene påvirker hverandre. Spørsmålet som gjenstår er dermed hvor store sonene må være for å være effektive for formålet.

Det er minst to dimensjoner som må vurderes for å kvalifisere utstrekning: Vanddeling mellom anlegg (influenzområde) og smitteavstand til aktuelle agens. Ved sykdomsutbrudd fra svært smittsomme agens vil primærtiltaket ikke være sonevis brakklegging, men tvungen utslakting ("stamping out"). Det er for enkelt kun å slå fast at sonene må være geografisk store for å ha effekt. Utstrekningen må baseres på kunnskap, selv om en rekke soneetableringer så langt har vært basert på kvalifisert oppfatning. Både dokumentasjon som følge av tiltak 10.1-3 og overlevingssevne for aktuelle agens i frie vannmasser, vil gi ulike svar på dette spørsmålet.

Vi må også være oppmerksomme på at svært store utsettsoner også kan ha negative effekter, da det til forskjell fra i dag vil stå betydelig biomasse konsentrert i et område. Dette kan føre til oppkonsentrering av smittepress. Selv om dette ikke er et problem i dag, vil en slik strukturering også gi periodisk konsentrert utslipp av næringssalter. Vi er av den oppfatning at utslipp av næringssalter ikke er en miljøutfordring for næringen i dag, men i et langsiktig perspektiv bør økologisk bæreevne på dette området også vurderes opp mot utstrekning og avgrensning av brakkleggingssoner.

Avslutningsvis vil vi nevne at behovet for produksjonsområder, utsettingssoner og branngater kan bli redusert som følge av ny teknologi, men dette er neppe et forhold som endrer behovet vesentlig i det korte bildet.

Marine Harvest mener:

- Det bør etableres brakkleggingssoner som er effektive for formålet.
- En god start er å etablere tre effektive branngater. Transport av både smolt og slaktefisk over disse bør i utgangspunktet ikke forekomme. Samtidig må det finnes ordninger som gir mulighet for slik transport i spesielle tilfeller, så lenge det ikke kommer i konflikt med branngatens formål.
- Branngater bør i hovedsak etableres der det allerede foreligger dokumentasjon av effekt og der det naturlig ligger til rette for det.
- Med denne strukturen, defineres samtidig fire forvaltningsområder og fire produksjonsområder. Utover dette mener Marine Harvest at det ikke er behov for ytterligere produksjonsområder. Ny kunnskap kan medføre at det over tid etableres flere branngater slik at det i praksis opprettes flere produksjonsområder, men det kan ikke med dagens kunnskap legges opp til en regulering med produksjonsområder som et bærende prinsipp.
- Næringen sitter på betydelig med dokumentasjon rundt aktuelle tiltak og må dras aktivt inn i prosessen med å etablere brakkleggingssonene og branngatene.

10.6 Lokalisering, saksbehandling, flytting, samlokalisering og samdrift

Næringen har med dagens teknologibase et sterkt behov for fellesskapsløsninger. Slike løsninger koster penger og faller mindre aktører tyngre for brystet enn de større. Felles for både store og små er at de sammen må ta ansvar for næringens fremtid og vekstpotensial.

Det er derfor et viktig signal som gis av Gullestadutvalget til mindre oppdrettere om at disse ikke lenger, fordi de er små, kan sinke eller hindre en nødvendig teknologisk og miljømessig utvikling. Det er ingen holdepunkter for at selskap som driver i samdrift har svakere inntjening enn de som driver alene. Samdrift og samlokalisering er allerede vel etablert i landbruket i form av "fellesfjøs", med gode resultater. Noen selskaper har også på eget initiativ tatt jobben med å utvikle større strukturer, enten i form av oppkjøp og fusjoner eller gjennom samdrift. Dette er gjort i den tro at det er nødvendige grep for å utvikle næringen (og derigjennom bedre egen lønnsomhet og konkurransekraft). Det vil fremstå som svært urimelig om de selskapene som har tatt slike initiativ, ikke kan høste fruktene av dette arbeidet.

Marine Harvest mener:

- Dette er rett tankegang og et viktig signal i endringsprosessen.

10.7 Lokalteter til bruk under krise-, og sykdomssituasjoner

Sykdom vil alltid være en utfordring for næringen, på lik linje med andre intensive husdyrproduksjoner. I områder med ustabil helsesituasjon er behovet for å raskt kunne endre utsett viktigst. I de senere år har myndighetene ført en aktiv inndragningspraksis av lokaliteter som ikke har vært i bruk.

Marine Harvest mener:

- Lokaliteter som ikke er i bruk og som kan tjene som reservelokaliteter, bør unntas bestemmelsene om inndragning.

10.8 Oppheve laksetildelingsforskriftens § 34 – den såkalte 4-6 regelen

En oppheving av forskriften vil gi redusert fleksibilitet i forhold til dagens regime dersom det legges opp til at hver konsesjon bare skal være hjemmehørende i ett produksjonsområde, slik foreslått av utvalget. En slik modell krever også at alle aktører i et produksjonsområde må være jevnt fordelt mellom de fire utsettssonene for å oppnå en god utnyttelse av MTB.

Marine Harvest mener:

- Med referanse til vårt forslag under tiltak 10.4-5, mener Marine Harvest at konsesjonene bør kunne flyttes fritt mellom brakkleggingssonene innen et og samme forvaltnings- / produksjonsområde innenfor rammene av tildelt lokalitets-MTB. Dette vil fremme drift på de lokalitetene som gir best biologisk resultat.

10.9 Endret beregning og statistikkføring av tap

Marine Harvest mener:

- Forslaget støttes. Se forøvrig punkt 10.11-14.

10.10 Plikt til å rapportere hvor settefisken kommer fra

Marine Harvest mener:

- Forslaget støttes.

10.11-14 Handlingsregel for regional MTB-justering, miljøbegrunnet flytting og som tiltak for å redusere lusepress på villfisk

Marine Harvest har i flere år hatt oversikt over hvilke faktorer som ligger til grunn for dødelighet på egne anlegg. Vi mener en slik oversikt er en forutsetning for å arbeide målrettet for redusert dødelighet. Årsak til dødelighet må vektlegges sterkere innenfor næringen som helhet, og et krav til journalføring og rapportering bør etableres. Det vil gi mer treffsikre tiltak.

Ikke all dødelighet er knyttet til forhold som kan sies å påvirke næringens bærekraft generelt, blant annet ser vi dødelighet knyttet til alger, maneter, kjønnsmodning. etc. Det er også vanskelig å kontrollere faktisk dødelighet hvis noen setter ut mer fisk for å kompensere for økt dødelighet.

En hel bransje kan ikke straffes fordi enkelte anlegg gjør det dårlig. Vi antar at målet med handlingsregler er å tvinge aktørene til å handle samordnet og gjennom dette jobbe for økt bærekraft innen svinn, lus og rømming. Som påpekt tidligere, mener Marine Harvest at en fragmentert næring trenger økt koordinering og kontroll, og vi støtter derfor dette målet, men mener som vist nedenfor at handlingsreglene slik de er foreslått av utvalget ikke vil være spesielt treffsikre eller effektive.

Problemstillingene innenfor svinn, sykdom og rømming er noe ulike og drøftes under hver for seg. Før vi går inn i en diskusjon av de foreslåtte indikatorene, knytter vi noen kommentarer til bruk av begrepet bærekraftsindikator generelt.

Bærekraftsindikatorer

Regjeringen foreslo i sin Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring (2009) at det skulle utarbeides bærekraftsindikatorer for havbruksnæringen slik at en vurdering av næringens miljømessige bærekraft kunne skje på et objektivt grunnlag og legges til grunn for reguleringen av næringen.

De siste to årenes debatt viser til fulle at et slikt faglig basert objektivt grunnlag er nødvendig. Begrepet bærekraftsindikator er imidlertid ikke spesielt godt definert, og brukes dermed noe usystematisk både i den offentlige debatten, i Gullestad-utvalgets innstilling og i denne høringsuttalelsen.

Marine Harvest mener det haster med å få utviklet gode bærekraftsindikatorer og oppfordrer departementet til å sette fortgang i dette arbeidet.

Drøftingen nedenfor vil vise at en bærekraftsindikator basert på hva miljøet tåler, kan gi andre grenser enn hva næringen bør styre etter. Eksempelvis må næringen forsterke innsatsen for å sikre null rømming fra sine anlegg, det betyr ikke at miljøet ikke tåler annet enn null rømming. Tilsvarende vil kunne gjelde for andre indikatorer.

Svinn

Svinn er en meget sammensatt problemstilling. Hvis det var enkle løsninger, er det gode grunner til å tro at næringen selv hadde iverksatt effektive tiltak på egen hånd. Svinn som indikator for et områdes økning av produksjon er videre lite treffsikkert. Hvis smittsom agens i et område ikke bedres av næringens innsats, når et effektivt tilsyn sikrer at alle aktører gjør sin del av jobben, er det imidlertid grunn til å vurdere om produksjonen bør tas ned.

Generalplanen mot PD definerer bl.a. det å sette ut smolt av god kvalitet i endelig utsettstetthet, å la smolten stå urørt frem til slakt og å begrense mulig smitte inn til anlegget som viktige for å redusere svinnet. Vi vet også at større smolt og sonevis brakklegging vil gi lavere tap (Ref. Færøyene). Dette er generelle forebyggende tiltak som også vil virke forebyggende for hittil ukjente smittsomme agens eller agens som ikke er diagnostisert.

De ulike selskapene vil likevel ha ulik strategi og optimalisere innenfor egne økonomiske rammer innenfor gjeldende regelverk. I PD-området (Rogaland-Hustadvika) er det anlegg som driver med meget lav dødelighet (< 5%) og anlegg som driver med høy dødelighet (>20%). Slik er det også i andre deler av landet, men med utgangspunkt i andre problemstillinger. En felles avstraffing eller belønning synes derfor lite hensiktsmessig. Det viktigste blir derfor å belønne selskap som driver bærekraftig og tilsvarende ikke belønne de med dårlige bærekraftsresultater når ny vekst skal tildeles. Det gis dermed klare insentiv for å feie for egen dør og investere i økt bærekraft. Over tid vil en med dette drive "seleksjonsavl" på aktører som forvalter sine rettigheter i allmenningen på en god måte.

Næringens evne til internjustis er begrenset, og de ulike konsesjonshaverne fører da heller ikke tilsyn med hverandres drift og anlegg, men etablerer felles handlingsplaner og strategier gjennom diskusjon og vedtak i felles formelle fora. Forvaltningen støtter slike tiltak ved å "etterstramme" forskriftskravene der hvor næringens standarder er strengere og ved å utøve sitt risikobaserte tilsyn. Dette tilsynet må sikre at alle følger opp forskriftskrav og felles handlingsplaner slik vedtatt av fellesskapet. Marine Harvest ønsker mer kontroll og sterkere tilsynsorganer. Disse organene må dessuten i større grad kunne drive tilsyn for å hindre at problemer oppstår på de enkelte anlegg, heller enn å drive brannslukking. (Se for øvrig punkt 3.)

Lus

Deler av drøftingen i utvalgets innstilling virker å være sterkt preget av konsekvensene av at næringen reagerte sent og dårlig på luseutfordringen frem til høsten 2009. Felles tiltak mot lus er nå godt etablert og organisert i næringen og det er iverksatt en rekke tiltak som i stor grad er synkroniserte og solidariske. Lusepresset er imidlertid ikke likt fordelt over hele landet, hverken mellom regioner eller mellom lokaliteter innad i regionene.

Ved dagens rapporteringsmetode kamufleres både antall fisk per lokalitet og antall fisk per område av gjennomsnittstall. Vår erfaring basert på egne undersøkelser og utveksling av informasjon med nærliggende anlegg, tyder også på at anleggets egenproduserte smitte samt nærliggende anlegg betyr mer

for egen lusesituasjon enn tidligere antatt. Det viktigste vil derfor være å se anlegg for anlegg og holde utslipp av lus på anleggsnivå på et fornuftig nivå vurdert utfra områdets bærekraft (villfisk) og næringens evne til å holde lusekontroll i egne oppdrettsanlegg. Vi vil i denne sammenheng også vise til de ekstra tiltakene næringen på eget initiativ lanserte i februar 2011.

Hvis man basert på godt og strengt tilsyn kan si at man har vedvarende problem med lus i et område som ikke skyldes enkeltanlegg som ikke følger opp regelverket og inngåtte avtaler, mener Marine Harvest at produksjonen bør kunne tas ned.

Det er også viktig ikke å innta en forenklet oppfatning av årsak-virkning når det gjelder sammenhengen mellom lus på oppdrettslaks og lus i området og på villaks. På dette området er det fortsatt mye å lære. Den nylig publiserte forskningsrapporten fra NOFIMA (Rapport 20/2011) illustrerer dette på en god måte. Også det høye innsiget av villaks i 2011, også i elver ved såkalt oppdrettsintensive områder, gir klare indikasjoner på at det bør stilles kritiske spørsmål ved den generelle oppfatningen av påvirkningen av lus på villaks.

Utvalget ser ut til å legge opp til at lusenivåer på vill sjørret skal vurderes på linje med lusenivået på utvandrende villakssmolt. Med dagens tilgjengelige kunnskap er det vår forståelse at sjørreten ikke er utrydningstruet, og videre at den teknisk sett ikke kan utryddes i sjøfasen da den alltid vil ha et reservoar i elva. Som en følge av sjørretens bevegelsesmønster kan man heller ikke slutte at lusen på ørreten kommer fra oppdrett. Dette kan eksempelvis underbygges av at det finnes forskningsobservasjoner av alvorlige luseinfeksjoner, med tilhørende dødelighet på vill atlantisk laks tilbake til 1940 og 1942.¹ Telling av lus på sjørret, eller observasjoner av prematurt tilbakevandret sjørret som et mål på luseoverføring fra oppdrettslaks er fremstår ikke som en god målemetode.

Rømming

Marine Harvest har vurdert tilgjengelig forskning på effekter av rømt oppdrettslaks på bestander av vill laks, og konkludert med at det er mer sannsynlig at rømt laks har en negativ påvirkning på vill laks, enn at så ikke er tilfelle. Basert på dette har vi etablert nulltoleranse for rømming.

Vi registrerer at det jevnlig fremkommer synspunkter i den offentlige debatten, også fra anerkjente forskere, som stiller store spørsmålstegn ved skadevirkningene på vill laks av rømt oppdrettslaks. En gjennomgang av forskningen på området er tilgjengelig i en nylig publisert rapport fra NOFIMA².

Selv om ny forskning skulle vise at de negative effektene på bestander av vill laks er betydelig overdrevet, bør slik kunnskap ikke medføre at næringen eller myndighetene avviker fra målet om null rømming. Det virker ikke sannsynlig at rømt oppdrettslaks er helt uten betydning for villaksen uavhengig av omfang, og stedegne særtrekk ved enkelbestander har en kulturell og emosjonell verdi som næringen uansett må respektere. Det lar seg ikke gjøre for hverken næring eller forvaltning å tillate "litt rømming". Følgelig er nulltoleranse eneste akseptable målsetting.

En eventuell handlingsregel for rømming må være basert på potensialet for negative miljøeffekter. Basert på den svært opphetede offentlige debatten om temaet, og usikkerheten og utryggheten som oppleves hos

¹ (White, H.C. (1940). 'Sea Lice' (*Lepeophtheirus*) and death of salmon. *Journal of Fisheries Research Board of Canada*, 5, 172-175, og White, H.C. (1942). Life history of *Lepeophtheirus salmonis*. *Journal of Fisheries Research Board of Canada*, 6, 24-29.)

² A review of genetic influences from escaped farmed Atlantic salmon on wild Atlantic salmon populations.

de som bryr seg om villaksen, bør forskningsinnsatsen for å avklare negative miljøeffekter intensiveres, slik at man kan komme frem til en bredt akseptert og vitenskapelig basert bærekraftsindikator på dette området.

Gullestad-utvalget foreslår en bærekraftsindikator for innslaget av rømt fisk i et område, som skal ligge til grunn for vurdering av oppdrettsproduksjonen i området. Dette fremstår som lite treffsikkert. Rømt fisk kan oppholde seg lang tid i havet og vandre langt før den blir fanget i en elv. Det er derfor ikke nødvendigvis lokale oppdrettere som har ansvar for rømt fisk som fanges i et område. Felles for all rømt fisk som overlever livet i sjøen, er at den til sist vandrer opp i en elv i en fjord i Norge. Kollektive insentiver vil være altfor upresise som virkemiddel til å få ned rømmingstallene. Rømming som bærekraftsindikator på områdenivå, avvises derfor.

Etter at utvalget la frem sin innstilling har Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) på eget initiativ og etter lang tids drøfting i næringen foreslått seks tiltak knyttet til "Forsterket innsats mot rømming" (vedtatt av FHLs styre 30. mars 2011). Et vesentlig tiltak her er merking av fisken, slik at den kan spores tilbake til anlegget. Denne tiltakspakken fremstår som langt mer treffsikker enn utvalgets forslag til bærekraftsindikator.

Hvordan bør vekst tildeles?

Marine Harvest tror en to-nivå modell kan virke bærekraftsfremmende:

Nivå 1: Hvert forvaltningsområde tildeles ulik vekst ut fra en helhetsvurdering, etter graden av måloppnåelse i regjeringens bærekraftsstrategi.³

Nivå 2: Innen hvert brakkleggingsområde skjer tildeling på selskapsnivå etter grad av måloppnåelse innen bærekraftsindikatorerne, utslipp av lus og svinnporsent.

Miljøbegrunnet flytting:

Kriterier for å flytte ut (ikke oppnådd bærekraftsmål i et område) og for å flytte inn (oppnådd bærekraftsmål i et område), må defineres. Skal det være lov å flytte tilbake?

Selskap som driver godt i et område, vil bidra til å skape et attraktivt område for innflytting. Andre aktører kan da flytte inn hvis de har godkjente lokaliteter. Et slikt område er aktuelt for innflytting fordi det enten a) er lite utbygd eller b) har oppdrettere som driver og samarbeider godt.

Å bygge en solid og robust oppdrettsstruktur områdevis og solide rutiner på de enkelte anlegg, tar tid. Selskap som over flere år har investert for å oppnå f.eks. redusert biologisk risiko, har dermed tilrettelagt for vekst. Hvis da vekstpotensialet spises opp av "miljøflyktninger", vil dette underminere insentiver for å tenke langsiktig. Marine Harvest stiller seg tvilende til denne type ordning, med mindre en slik hjemmel forankres i selskapenes interne disponering av gitt MTB-volum på godkjent lokalitetsvolum. Da kan de større selskapenes fleksibilitet faktisk bedre forholdene for dem som ikke har en slik fleksibilitet.

En tilnærming til utvalgets forslag kan være at myndighetene går i dialog med enkeltstående selskaper med virksomhet i flere områder, og søker å fremforhandle løsninger hvor enkelte oppdrettere kan flytte

---

³ En forutsetning for dette er at man raskt får avklart hva disse bærekraftsindikatorerne skal være og at det forskes videre på hva som vil være tilstrekkelige tiltak for å sikre bærekraft.

virksomhet ut av områder hvor det er behov for å redusere produksjonen og til områder hvor selskapet allerede er etablert og kan vise til gode resultater. En slik løsning reduserer i stor grad problemet med "miljøflyktninger".

Marine Harvest mener:

Bruk av handlingsregler

Marine Harvest mener forslaget om handlingsregel er positivt, men lite treffsikkert slik det foreslås. Det vil neppe tvinge aktørene til å samarbeide mot felles måloppnåelse. Vi foreslår en alternativ innretning, som er mer treffsikker og som gir alle aktører insentiv for å trygge bærekraft i form av en to-nivå modell for hvordan videre vekst kan tildeles som også kan virke bærekraftsfremmende:

- Nivå 1: Hvert forvaltningsområde/produksjonsområde kan tildeles ulik vekst ut fra en helhetsvurdering etter grad av måloppnåelse i regjeringens bærekraftsstrategi.
- Nivå 2: Innen hvert brakkleggingsområde skjer tildeling selskapsvis etter grad av måloppnåelse på bærekraftsindikatorene rømming, utslipp av lus og svinnprosent.

Svinn

- Årsak til dødelighet må vektlegges sterkere, og det bør etableres krav til journalføring og rapportering for å oppnå mer treffsikre tiltak.
- Et viktig bidrag for å få ned dødelighet er å drive med lavere tetthet i første del av produksjonen (Jf. Generalplanen mot PD). Dette krever ekstra merder per lokalitet og behov for økt areal innenfor eksisterende lokaliteter i produksjonen. Det bør det etableres egen hjemmel for denne type utvidelse.
- Stor smolt og sonevis brakklegging gir også lavere dødelighet.

Lus

- Dagens regelverk må overholdes strengt og praktiseres på samme måte overalt av Mattilsynet. Tvangsmidlene må benyttes. Tvangsmidlene kan likevel ikke hindre skade når en uholdbar situasjon er oppstått. Hyppigere kontroll er derfor nødvendig.
- Brakklegging er bra for mange smittsomme agens og i fjordstrøk sannsynligvis også et godt tiltak mot lus.
- Lusebekjempelsen må rettes inn mot å bekjempe kjønnsmoden lus på enkeltmerder heller enn å handle på gjennomsnittsverdier.
- For å gjennomføre effektiv lusebekjempelse må man ha tilgang på ikke-medikamentelle virkemidler. Den økede FoU-innsatsen som nå gjennomføres av næringen og myndighetene bør være tilstrekkelig til å fremskaffe nye virkemidler.

Marine Harvest mener forts.:

Rømming

- Bekjempelse av rømming er først og fremst et spørsmål om ansvarsplassering. Næringens egne tiltak slik de er fremmet gjennom FHL bør kunne imøtekomme dette behovet. En tiltakspakke mot rømming må ha følgende funksjoner:
  - a. Skille villaks fra oppdrettsfisk når den fanges i elv.
  - b. Spore rømming tilbake til eier.
  - c. Identifisere hvor i verdikjeden fisken har rømt.

10.15 Ingen nye tillatelser eller økning i MTB før produksjonsområder er etablert

Dette forslaget innebærer i praksis en stopp i all vekst, noe som kan være dramatisk og direkte skadelig for Norges posisjon i lakseoppdrett om prosessen drar ut i tid. Vi ser ingen grunn til å stoppe veksten i områder som i dag med rimelig grad av sikkerhet kan antas å drive innenfor kommende bærekraftskriterier. Det må videre defineres når et område er etablert. Er det når sonegrensene er vedtatt, eller når alle utsett er i henhold til soneplan?

Marine Harvest mener:

- Prosessen med å etablere produksjonsområder/brakkleggingssoner vil ta tid. Vekst bør kunne skje i områder som innenfor dagens struktur oppfyller med rimelig grad av sikkerhet kan antas å drive innenfor kommende bærekraftskriterier.
- I områder hvor en god sonestruktur er etablert, bør en kunne forsere formaliseringen av disse relativt raskt.

10.16 Friere etablering av lukket produksjon i sjø

Marine Harvest mener:

- Dette er riktig retning og et godt insentiv for teknologiutvikling. Marine Harvest er allerede engasjert i et prosjekt som kan resultere i slik drift.

10.17 Oppheve grensen på 250 gram – friere etablering av akvakultur på land

Marine Harvest mener:

- Dette er riktig retning og et godt insentiv for teknologiutvikling. Marine Harvest har søkt om tillatelse til to større utbygginger hvor smolt opp mot en kilo er en del av planene, og har flere anlegg som kan gå over 250 gram allerede i dag.

10.18 Forsterket overvåkning av store lokaliteter eller grupper av lokaliteter

Marine Harvest mener:

- Dette er et fornuftig tiltak.

10.19 Prioritere søknader om etablering eller utviding av settefiskanlegg

Rapporten fra utvalget foreslår at all smolt skal produseres i samme produksjonsområde som den settes i sjø. Vi antar at forslaget om prioritering av søknader om etablering/utvikling av settefiskanlegg har sitt utspring i dette, og at enkelte landsdeler har behov for å øke egen produksjon av smolt.

Sektormyndigheter tillates i dag effektivt å hindre etablering og utvidelse av settefiskanlegg uten kvalitative argumenter. Vi opplever at det ofte ses etter en mulighet til å gi avslag eller trenere en tillatelse heller enn å fokusere på det samlede bidraget til økt bærekraft områdevis som en tillatelse vil bevirke. Vi kommer gjerne tilbake med eksempler på dette hvis departementet ønsker det. Se for øvrig 10.20.

Marine Harvest mener:

- Dette er et velkomment tiltak. Anlegg som bidrar til økt bærekraft for næringen må vektlegges.

10.20 Anbefaling til næringen om organisering av felles tiltak

Næringen er allerede godt i gang med å organisere felles tiltak som må anses som vel etablerte gjennom fellesprosjekter som PD-fri, Lusalaus, fiskehelsenettverk og lusekoordineringsområder. Det er viktig å evaluere effekten av iverksatte tiltak før en intervensjoner i form av nye forskrifter.

Næringen har gjennom en rekke planer (f.eks. Generalplanen mot PD) ønsket å etablere effektive brakkleggingssoner. Men i prosessen med å utvide, flytte eller justere lokaliteter, har lokal og delvis regional forvaltning fremstått som velmenende bremseklosser. Mangel på helhetsforståelse bidrar til å sinke en ønsket endringsprosess og øker i praksis det negative presset både på næringen og miljøet.

Marine Harvest mener:

- På samme måte som næringen organiserer fellestiltak i større produksjonsområder, må også forvaltningen forvalte etter et helhetssyn der sektormyndigheter samarbeider i større grad, slik at helhetlige gode løsninger kan oppnås.
- Vi mener derfor at en restrukturering av næringen uten samtidig å restrukturere forvaltningen av næringen, er meningsløs og bare vil føre til økt byråkrati. Marine Harvest mener at oppdretts-Norge ikke bør ha mer enn fire forvaltningsområder. Dette vil sikre helhetlig og lik forvaltning.

10.21 Statlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer

Marine Harvest mener:

- Dette er et fornuftig tiltak.

10.22 Pilotplaner for bærekraftig akvakultur i utvalgte områder

Hardanger – Sunnhordland er i dag definert som pilotområde. Mandatet for arbeidet er imidlertid utelukkende defensivt, idet det handler om “avbøtende tiltak i påvente av permanente tiltak”. Dette er for snevert hvis man har som ambisjon å sørge for økt bærekraft i et litt lengre perspektiv. Pilotmodellen kan benyttes der følgende kriterier er oppfylt:

- a. det er behov for en rask endring
- b. der ordinær saksbehandling ikke kan gi tilstrekkelig kapasitet
- c. der det er et tydelig behov for å koordinere flere sektormyndigheter og interessegruppe

Marine Harvest mener:

- Marine Harvest støtter tiltaket.
- Slike konstruksjoner må handle på et klart mandat fra departementene de rapporter til.
- Tiltaket bør ikke bare handle om avbøtende tiltak slik tilfellet er i Hardanger, men også sikre at omstilling kan skje raskest mulig.

10.23 Utarbeiding av veileder for planlegging av akvakultur

Marine Harvest mener:

- Dette er positivt og vil være et viktig verktøy for å sikre lik saksbehandling på tvers av forvaltningsområdene.

10.24 Evaluering av eiendomskatteordningen etter at produksjonsområdene er etablert

Marine Harvest mener:

- Marine Harvest avventer resultatet av denne evalueringen.

10.25 Forskningsbehov

Det er i dag stor uenighet mellom ulike forskningsmiljøer om situasjonen i næringen. Samtidig er det et sterkt behov for å avklare i hvilken grad lakselus fra havbruk har bestandsregulerende effekt på villaks og sjøørret.

Marine Harvest mener:

- Flere statlig finansierte institusjoner forsker i dag på samme tema ut ifra ulike perspektiver. Vi ønsker en sterkere koordinering av disse institusjonenes mandat.
- Forskning på akvakultur må også inkludere forskning basert på bærekraftskriterier.
- Forskningen må bidra til en avklaring av hva Regjeringens kriterier for bærekraft skal innebære i praksis.
- Kartleggingen av kystsonen vil gi mye data som også vil gi et godt utgangspunkt for videre forskning.

5. Ytterligere forslag til tiltak

Stamfisksoner i sjø

Rognens sikkerhet er avgjørende for næringen, men er et område som er lite berørt i rapporten.

Marine Harvest mener:

- En full stamfisksyklus i sjø er ikke forenlig med sonedrift for produksjon og effektiv arealutnytting i slaktefiskproduksjonen.
- Det må tilrettelegges for å etablere egne stamfisksoner som ivaretar sikring og smittehygiene.
- I områder hvor man ikke kan tilrettelegge for egne stamfisksoner i hele stamfisksyklusen må siste delen av stamfiskproduksjonen flyttes på land, slik at brakklegging kan synkroniseres med øvrig sonerytme/brakklegging. Før man eventuelt velger løsninger som gir avhengighet av å holde stamfisk på land i deler av syklusen, bør det gjøres en grundig utredning om dette tilfører nye risikomomenter for næringen.

Brønnbåter, ventemerder og slakteri

Med sine betraktninger rundt transport, kan det virke som om utvalget ønsker seg tilbake i tid. Vi mener dette er urealistisk, og at det heller bør settes krav til smittehygienisk trygg transport.

I dag merdsettes de aller meste av norsk slaktefisk i ventemerd ved slakteriet. Føring og merdsetting av slaktefisk utgjør en smitterisiko for omliggende anlegg primært og for området sekundært. Slaktefisk er i stor grad befengt med lus (den eldste og den som har overlevd flest behandlinger). Den kan også være bærer av smittsomme agens. En slik konsentrasjon av biologisk materiale av ulikt opphav rundt færre og færre slakterier, representerer en betydelig biologisk risiko når slakteriet ligger i oppdrettstette områder.

Marine Harvest mener:

- Der det er fare for smitte til omliggende anlegg bør merdsetting ikke tillates.
- På sikt bør all fisk slaktes lukket og leveres direkte til slakteriet. Det bør ikke bare omhandle avbøtende tiltak slik tilfellet er i Hardanger, men også sikre at omstilling kan skje raskest mulig.

6. Faglig basert, bred dialog om utvikling av havbruksnæringen

I dag pågår en opphetet og emosjonell debatt om havbruksnæringens rolle langs kysten og næringens påvirkning på miljøet. Det er svært langt mellom de ulike interessentene, også mellom de ulike forskningsinstansene og ulike statlige organer. Et resultat av dette er en til tider svært polarisert og konfliktfylt debatt.

Selv om de fleste er enige om at norsk havbruksnæring må være bærekraftig, bidrar aktørenes engasjement i liten grad til å utvikle næringen ytterligere i nettopp denne retningen, slik situasjonen er i dag. Det kan bsnarere være slikt at en polarisert og emosjonell debatt med steile fronter har en negativ effekt på utviklingen av næringen, og i tillegg bidrar til at andre gode miljøtiltak, eksempelvis for å styrke bestandene av vill laks, ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet.

Det norske samfunnet har et godt utviklet moderne demokratisk styresett. Ordningen med offentlige utredninger, meldinger, høringer og grundig debatt i Stortinget er velprøvd og på de fleste områder også svært effektiv. På områder med et betydelig emosjonelt engasjement, har det de senere årene likevel vist seg at gode og velprøvde mekanismer ikke er tilstrekkelige. Debatter som bør være faglig baserte og sikre at alle blir hørt før en grundig avveining av kryssende hensyn blir foretatt, blir tidvis vanskelig å gjennomføre fordi ikke alle parter forholder seg til den etablerte praksis. Dette synes i stor grad å være tilfellet for debatten om havbruksnæringen og tjener hverken miljøet, næringen eller kystsamfunnene.

Marine Harvest mener:

FKD bør ta initiativ til en dialogprosess mellom aktørene på havbruksfeltet. I første omgang bør en slik prosess ha som mål å:

- Etablere en felles faktabasert situasjonsbeskrivelse av havbruksnæringens miljømessige fotavtrykk i dag.
- Etablere en felles forståelse av hva som utgjør bærekraftig havbruk.
- Komme til enighet om tiltak som kan bidra til en bærekraftig havbruksnæring.

Vennlig hilsen
for Marine Harvest Norway AS

Ragnar Joensen (sign.)
Administrerende direktør

Dette brevet er sendt som e-post. Kopi sendes per post.